

Denevéres érdekességek 2016-ban a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság működési területén

A 2016-os évben a havi és évszakonkénti rendszerességgel végzett denevér monitoringok, melyek a téli és nyári szálláshelyek ellenőrzésére irányulnak a Gerecse-, a Budai-, a Börzsöny- és a Vértes-hegységek területén; az Otthon Melege Pályázatok által finanszírozott társasház szigetelések ellenőrzése és a Natura 2000-es területek erdei fajfelmérései színesítették az Igazgatóság munkatársainak denevéres munkáit. A társasház ellenőrzések csak a Főváros területén közel 100 házat érintettek a nyári időszakban. A Natura 2000-es területek felmérése és a klasszikus nászhelyek hálózása a 2016. május vége és a szeptember végi időszakban 42 terepéjszakát (szürkülettől hajnal hasadtáig) és 1535 megfogott denevér határozását, biotikai adataik feljegyzését, kisebb részben gyűrűzését jelentette.

Az éves munka során az alábbi említésre méltó, nem szokványosnak mondható megfigyelések történtek:

- 2016. június 23-án a Dömösi Vizes-bányát ellenőriztük. Az ellenőrzésen Gránicz Laura, Szabadi Kriszta és Hegyi Zoltán vettek részt. A bányatáróban kölyköket nevelő nagy *Myotis* szülőkolónia méretét 2000-es egyedszámúra becsültük. Az elmúlt évekhez viszonyítva idén számoltuk a legtöbb állatot a bányában. Az igazi szenzációt azonban egy, a bejáratától mintegy 20 méterre lévő, a táró főtéjén pihenő hosszúsárnyú denevér (*Miniopterus schreibersii*) jelentette. Ez a faj nagyon ritkán fordul elő az Igazgatóság működési területén, szaporodó szülőkolóniáról nincs tudomásunk. 2014. október és december végi ellenőrzések során a Gerecse-hegységben, az Öregkői Jankovich-barlangban találtuk meg a faj egyik példányát. (Juhász M., Hegyi Z.) Mindkét alkalommal fotódokumentációt is készítettünk. Ezt megelőzően a Gerecsében 1973. július 22-én észlelték ezen faj egyedeit. (Topál György, Pisznice-barlang) Ekkor még szaporodó kolóniája volt itt a fajnak. A Pilis-Visegrádi hegység területén Kovács Dávid, 2010. november 9-én a Macska-barlangban regisztrálta ezen faj egy példányát.

- 2016. augusztus 18-án, Királyréten, a Bajdázói-tó partján meghirdetett programként denevérhálózást tartottunk. Érdeklődőként megközelítőleg 50 ember vett részt a hálózáson. Ezen alkalommal nemcsak felnőttek és gyermekes családok érdeklődtek, hanem az Igazgatóság természetvédelmi „Hiúz” táboros gyerekei is. A hálózási munkát a következő kollégák segítették: Debreczeni Edit, Gránicz Laura, Darányi László, Sevcsik András, Nagy Gergő és Becsei Katalin. Az éjszaka folyamán (20:00-tól, 05:45-ig) 8 denevérfaj 25 egyedét fogtuk meg. (2 példány szoprán törpedenevért (*Pipistrellus pygmaeus*), 9 példány vízi denevért (*Myotis daubentonii*), 2 példány nimfa denevért (*Myotis alcathoe*), 4 példány fehérszélű törpedenevért (*Pipistrellus kuhlii*), 4 példány bajszos denevért (*Myotis mystacinus*), 2 példány rőt koraidenevért (*Nyctalus noctula*), 1 példány közönséges törpedenevért (*Pipistrellus pipistrellus*) és 1 példány közönséges denevért (*Myotis myotis*). Az éjszaka különlegességét 2 példány hím vízi denevér erősen sárgás színezete jelentette. Az emlős állatoknál ezt a jelenséget flavizmusnak hívjuk. Eddig a Börzsönyben ilyen jelenséggel még nem találkoztunk, érdekes, hogy az idei évben (2016) Mészáros József szóbeli közlése alapján a Bakonyi hálózások során több sárga színváltozatú vízi denevért is fogtak.

- 2016. szeptember 12.-én Budapest XI. kerületében, az Albert utca 17-19. szám alatti (Otthon Melege Pályázaton nyertes) társasház felújítását ellenőriztük. Összesen 12 helyen jelöltünk ki menekülő rést, az épület réseiben és repedéseiben élő denevérek számára. A 4. emelet egyik ablakának redőnytokján egy mumifikálódott denevér tetemet találtunk. A tetem meghatározás után alpesi denevérnek (*Hypsugo savii*) bizonyult és az MTM emlőstani gyűjteményébe került. Annak ellenére, hogy az Alpesi denevér különösen a városokban elterjedtnek tekinthető, csak ritkán kerül a denevérészek szeme elé, illetve a kutatók hálójába. Detektoros megfigyelések nagyobb biztonsággal szokták regisztrálni a faj jelenlétét.

- 2016. szeptember 29-én a geressei denevér monitoring során ellenőriztük a Lábatlan közigazgatási területén lévő Kecsekői Robbanóanyag-raktárt. Résztvevők: Gránicz Laura és Hegyi Zoltán voltak. A szálláshelyen ezen alkalommal találtunk 16 kis patkósdenevért (*Rhinolophus hipposideros*), 1 vízi denevért (*Myotis daubentonii*), 1 közönséges denevért (*Myotis myotis*) és 1 tavi denevért (*Myotis dasycneme*). A tavi denevérenek ez volt az első bizonyított előfordulása a Gerecse-hegység területén. A Bakonyban a faj elterjedtnek mondható, a Pilis- Visegrádi-hegység területén pedig Kováts Dávid a Szoplaki Ördöglyuknál tartott nászhálózás során, 2014 augusztusában fogta meg a faj egyik példányát.

- 2016 augusztusában és szeptemberében 4 helyre is riasztották a Nemzeti Park Igazgatóság munkatársait olyan magánlakásokba, illetve iskolai épületekbe, ahová fehérszélű törpedenevérek (*Pipistrellus kuhlii*) tévedtek be. Ilyen mértékben ez a jelenség nem volt jellemző az elmúlt években. Sajnálatos, hogy az említett 4 helyszín közül kettőnél is volt pusztulás a kolóniákból, hiszen sokáig voltak az állatok az épületekbe zárva. Egy II. kerületi Művelődési Központ esetében az állatok közel két hétig voltak az épületben, mire kiszabadulhattak. A leromlott kondíciójú állatok a Fővárosi Állat- és Növénykertben kaptak roboráló injekciót, majd két napos etetés után kerültek elengedésre.
- 2016. október 7-én ismételten telepítettünk kereknyergű patkósdenevéreket (*Rhinolophus euryale*) a Pisznice-barlangba, illetve a Határ-barlangba. Az állatokat – mint minden eddigi évben – Rudabánya térségéből hozták az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság munkatársai. Az idei áttelepítés résztvevői: Gránicz Laura, Debreczeni Edit, Paulovics Péter, Boldogh Sándor, Hegyi Zoltán és Jónás Szabolcs (a Dominó Film Alapítvány munkatársa) voltak. Az áttelepítést megelőző napon a két barlangban együtt közel 70 kereknyergű patkósdenevér pihent. Az áttelepítés során 49 kereknyergű patkósdenevért hoztak át a kollégák. Az állatok az idei évben zöld színű gyűrűt

kaptak, nemtől függően a jobb, illetve bal alkarra. Az első olyan áttelepítéssel év volt 2008 óta, amikor nem egy helyen engedték el az áthozott állatokat. Ésszerű volt megosztani őket, így 19 denevér a Pisznice-barlangba, 29 denevér pedig a Határ-barlangba került elengedésre. Az áttelepítést követő hónapokban a Határ-barlangból a denevérek áthúzódtak a Pisznice-barlangba telelni. Így jelenleg mintegy 150 kereknyergű patkósdenevér telel a Pisznice-barlang Déli kupolájában. Az áttelepítési programot megelőző év 2007 telén ez a szám 15 volt. Az elkövetkező években reméljük, tovább szaporodik majd a kereknyergűek pisznicei állománya.

dr. Hegyi Zoltán
természetvédelmi őrkerületvezető